

הוציאו לו פרק חמישי יומא

מו.

עין משפט בר מצוה

א א ב ג מ ו פ ד מ ה
עבודת יוה"כ הל' ב:
ב ד מ ו פ י"ג מ מלכות
מעשה קרבנות הל' יג:

תורה אור השלם

1. וקרא מלא המצוה גדולי אש מעל המזבח מלפני יי ומלא חפניו קטרת סמים דקה וחביא מביט לפיכתי:
2. ותורני חיל לפלמקה תבריע קמי תחתי:
3. שמואל ב כב מ ותאורני חיל למלמקה תבריע קמי תחתי:
4. והדריש ממונ בקמצו מסלת המצוה ומשקנה ואת כל הלבנה אשר על המצוה והקטיר המזבח ריח ניחח אוקרה לוי:
5. והבייא אל בני אורן הכהנים וקפיץ משם מלא קמצו מסלקה ומשקנה על כל לבנתה והקטיר תבון את אוקרה המזבחה אשה ריח ניחח לוי:

מוסף רש"י

יציא. אומי (שוריון טו).
ותורני. חקר אי לשון מורה (דחה לרא). ותאורני. לשון מנהיג כח ממשני (שם). וזיתני. מן הכורז ואחר ירוחמי (שם). יכול מבורך. ממצנן ויאל לל לז (ויקרא ד ט) גוש, לשון אחריו שם קמח דין לשון אכזעומו לפס דין (מכות יא). לגי (ביבא). ת"ל בקמצו. והריס ממנו קמנו (שם) אין לך שר אלף מה שמוך הקומץ (ויקרא ב ב). עד עלף יגיע עד פס יד (שם). כדקמצו אינשי. מניס לוי אכזעומו ומוקם בקמח והקמח נכנס בתוך ידו (שם). חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ. וזהו קומץ נמשע לשון העבדים (ויקרא ב ב).

רבינו חננאל

הוציאו לו את הקב ואת המצוה כו. ואוקימוה למחתה דמתניתין מחתה של קטורת כותריא ומחתה (גרונה) מליאה קטרת מלישת בית אכזעומו. כף למי לו ומלא חפניו כתיב. ואסקינא משום דלא איפשר כו. יציא בארעה ויורא בשמי שמיא משל הוא כלומר הארז למטה הגר הנחלים בימין והקטרת בשמאל. ושניין מחתה הגחלים כבדיה שיש בה גחלים שלש (אין). ועוד היא [מחה] (רוצה) וירקין כח לנושא, והקטרת מלא חפניו וזונת. פי' זרד ורדו. לשון זרד הם עשבים כגון חבילי ורדן. כלומר, (ל) רבתי חבילת קמחית עליה לגג. דתנו רבנן התולש עשבים ורדים אם לאכילה כגונות אם לכמהה כמלא פי הגוי. ופני מהו היו בינה בעלי כח. יש אומרים שידולתן בערסן שרואי שני לפולת ומאמץ הכח, ויש אומרים שישבבת זרע כמו שהיה עשה כשעב אם שלמה כדכתיב ותורני חיל למלמחה. כלומר זריתני כדכתיב וזרה את גורן השעורים, וזריתני אימצתני. כל העולם נוצרים מן הכורז בשטיפה של שכבת זרע ואני מן הכורז שבכורז. ואמרו ויחיל לשבעה בני הללו, כי לא ראו קורות ביתי קלעי שער ראשי שהיתה צנונה ביותר. תנו רבנן מלא קומצו [בקומצו] שיהא קומץ ונטול בקומצו, שלא יעשה מידה לקומץ ויהיה קומץ בה אלא לעולם לא תהיה קמיצה אלא בידו של כהן. איבעיא להו מהו לעשות מידה לחפינה. ת"ש מדרתן וכך היתה מידתה, ש"מ שאם רוצה לעשות לה מידה עושה. ודחין לא הכי קמיני וכך היתה מידתה בפנים (הירקן) [כדריקן] שמזידיה בחרן. ואקשינן וכי התופן בחרן חזר עז ותופן בפנים להקטיר. ודחין לא דילמא שיהא רצח לעשות מידה מקודם כדי שיהא מודד באותה מידה עושה. אי נמי שלא יחסר ושלא יתיר, אלא יכניס מלא חפניו, ולעולם אם חפן בתוך אינו חזר וחופן בפנים (ל) על המחתה אלא בחפניו. ת"י וקמץ משם מלא קומצו מסלתה משמנה. יכול מבורך, כלומר יהיה שותת יורד מאחרי אצבעותיו, ומחין לו אצבעותיו. תלמוד לומר והריים קמץו מסלת המצוה. כלומר אין לך אלא מה שבתוך הקומץ. האי כיצד, חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ

הוציאו לו. השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן. מימה לי והאמר לקמן (דף מט.) נוטל הדין בראשי אכזעומו ויש אומרים צשינו והיכי עבדי הכי השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן ויש לומר דהתם אינו אלא מוסך הדין אללו והדין אינו מונח בראיך אלא על ידו הוא מונח ומשכו אללו צשינו כדי לחפון פעם אחרת אלל לימונך למחתה צשינו ולאחומה אחרעל לאו אורח ארעא אלל מימה לי לעבדי למחתה צית יד ארוך צצלוה הכי אמרינן לעיל דציוס הכפורים ידה ארוכה ויעשה לה צית יד ארוכה שמגיע עד צית השמי ויתפוש אותה צצית השמי ואלש המחתה מהא מונמת על ידיו או על זרועו השמאלי וכי מטי לפנים ישלש ידיו עד הרצפה וישמוט ידיו צצית ממחת המחתה וישמיץ המחתה על הרצפה וי"ל כיון דציעין מלא המחתה גחלי אש אי אפשר שלא יפזר מהן קלת אי הוה עבדי הכי אי נמי י"ל לפני מלך בשר ודם אין עושין כן כו'.

וכך היתה מדרה מאי לאו שאם רצה לעשות מדרה עושה בו. מימה אמאי לא קאמר כן היה מדרה של הכף כשיעור חפניו של כל כהן גדול הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו היו עושין כל שעה כף אחת כפי אותו שיעור יש לומר דלמה היה להם לעשות כן אדרבה טפי ניחא אס הכף הימה גדולה יותר דאי שוה למלא חפניו הימה אס כן כשמערה מחפניו לתוכה אי אפשר שלא יתפזר ויפול ללחץ מעט: וי"ן היא עבודה קשה שבמקדש. סבירא ליה כמאן דלאמר צפרק אלו מנחות (דף עה:) שהיה קופל אחד לשנים ושנים לארצעה אלל לתנא דצי רבי ישמעאל דלאמר פותחין עד שמחזינן לסולתן אינה עבודה קשה יותר משאר מנחות: הדר

הוציאו לו את הכף ואת המחתה חפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדרה נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו: **גבי** מחתה (ה) תנא ליה ^ה נטל את המחתה ועלה לראש המזבח וחותה ויורד התם מחתה דגחלים והכא מחתה דקטורת דתניא הוציאו לו (ו) כף ריקן מלשכת הכלים ומחתה גרושה של קטורת מלשכת בית אבטינס: חפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדרתה: כף ביום הכפורים למה לי במלא חפניו והביא אמר רחמנא משום דלא אפשר דהיכי נעביד נעייל והדר נעייל הבאה אחת אמר רחמנא ולא שתי הבאות נשקליה לקטורת בחופניו ונחתיה [למחתה] (ו) עלה וליעול כי מטי התם היכי לעביד נשקליה בשיניה ונחתיה למחתה ^ו השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה על אחת כמה וכמה הלכך לא אפשר וכיון דלא אפשר עבדינן כדאשכחן בנשיאים: נטל את המחתה בימין ואת הכף בשמאל: ^א יציא בארעא וגיורא בשמי שמיא י"ז מרובה וזו מועמת ואפילו בזמן ששניהן שוין וכמעשה דרבי ישמעאל בן קמחית (י) י"ז חמה וזו צוננת אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית שהיה חופן ארבעת קבין במלוא חפניו ואומר כל הנשים ורדו וורד אימא עלה לגג איכא דאמרי בערסן וכדרכה בר יונתן דאמר ר"רבה בר יונתן אמר רבי חיאל ערסן יפה לחולה ואיכא דאמרי זרע וברדבי אבהו ^ו דרבי אבהו רמי כתיב ^ו ותורני [חיל]

למלחמה וכתיב ^ג המאורני חיל למלחמה אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע זרתני וזרתני אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית פעם אחת סיפר דברים עם ערבי אחד בשוק ונתוה צינורא מפיו על בגדיו ונכנס ישוב אחיו ושמשו תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד ושוב אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית פעם אחת יצא וסיפר עם ארון ^ו אחד בשוק ונתוה צינורא מפיו על בגדיו ונכנס יוסף (עם) אחיו ושמשו תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד ת"ר שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שזוכית לכך אמרה להם מימני לא ראו קורות ביתי קלעי שערי אמרו לה הרבה עשו כן ולא הועילו ת"ר ^ד בקומצו שלא יעשה מדרה לקומץ איבעיא להו מהו שיעשה מדרה לחפינה התם הוא דכתיב בקומצו אבל הכא דלא כתיב בחפניו אלא ^ה מלא חפניו קטורת סמים דקה לא או דילמא יליף מלא מלא מקומצו ת"ש וכך היתה מדרתה מאי לאו שאם רצה לעשות מדרה ^ו אחרת עושה לא ה"ק וכך היה חוזר וחופנה לפניו שמעת מינה ^ו חופן וחוזר וחופן דילמא שאם רצה לעשות מדרה עושה אי נמי שלא יחסר ושלא יתיר ת"ר ^ד מלא קומצו יכול מבורך ת"ל קומצו כדקמצו אינשי יהא כיצד חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ ובמחבת

הוציאו לו. מלשכת הכלים: וכך היסה מדסה. מפרש גנמי: **גבי** מחסה דקטורת. לחפון ממוכה: נעייל מחתה והדר נעייל קטורת צחפניו: הנאה אחת אמר רחמנא. בגחלים ובקטורת ולא שתי הצאות דכתיב (ויקרא טו) ולקח א ^א הכהן מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח ומלא חפניו וגו' והביא מציב לפירות: **כדאשכחן בנשיאים.** כף אחת מלאה קטורת ^ט: **מרובה.** וכנידה ליקח לריכה ימין: **אפי' צומץ ששים שוין.** כהן שחפניו גדלים וחופן שלש קבין אפילו הכי כיון דצרוצ כהנים גדולים גחלים מרובים מחפניו נוטל כף צשמאל: **קימחיה.** שם אמו: **עלה לגג.** גבר על כוון: **איכה דאמרי.** האי זרד בערסן קאמר ויפה הוא לחולה וסתם נשים מעוברות חולות ואוכלות ^ו: **זרד וערסן** שהן מיני מאלל חיטין כדאמרינן כדאמרינן קבין ^ט (צרכות דף ל.ט.) חילקא חיטי דמיצברי צאסימא לתרי מרי טרגיסי לתלת תלת זרדי לארצע ארצע ערסן לתמש חמש והכי קאמר כל הנשים מעוברות תקנו להם זרדי וערסן להצרות אותן והעזרים ואתן של **אמי גבר על כוון:** (ה) **איכה דאמרי צמצנה ורע.** קאמר שחפן יצירת הוולד מכל הטופה אלא מן הציור שזה זרד לשון חזילי זרדי טודי"ל כלומר ציור טיפה שקלטה אמי הורד (ו) גדל ועלה לגג: **וטורני.** לשון זורה את גורן השעורים (רות מ) מצררת את הטיפה: **ויורסיני.** ארזתי מן הציור שזה: **פעם אחת.** יוה"כ היה: **צינורא.** רוק: **לא ראו קורוס ציפי כו.** ראיתי בהש"ס ירושלמי ^ט כל כבודה צת מלך פנימה ממשצרות והב לבושה אשה לנועה ראויה ללאת ממנה כהן גדול הצטו משצרות וזה: הכי גרסינן טנו רצנן **צקומו שלא יעשה מדרה לקומץ.** והריס ממנו צקומו ולא שיעשה כלי למדת קומצו וימדוד צו קומץ מן המנחה: **אלל הכא אלל כתיב צחפניו.** ואס עשה מדרה מחזקת חפינתו מלא חפניו והביא קרינן ציה: **יליף מלא.** דכתיב קרא אחריוהו וקמץ משם מלא קומצו (ויקרא ט) מה להלן צקומו יקומן ולא צמדה אף כאן צחפניו: **מאי לאו.** וכך היתה מדרתה דקמחי הכי קאמר אס צה לעשות מדרה לחפינה כן יעשה הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו: **לא הכי קאמר וכך היה חוזר וחופנה לפניו.** מערה אותה לתוך חפניו מן הכף ונותנה על הגחלים צצמחתה: **שמעת מינה כו.** ולקמן (דף מט.) צענין לה: **דילמא שאם רצה כו.** כלומר לא כך וללא היא תפשוט מינה דדחינן לך להכא ולהכא: **אי נמי.** הכי קאמר כן היתה מדרתה מלא חפניו מנומלמלן: **מבורך.** מצמצנין מכל דז ויאל: **אי צקומו.** דיייקינן יכול בראשי אכזעומו יקומץ מעט וכל כמה דמחוסר טפי מעלי ת"ל מלא:

מזכרת את הטיפה: **ויורסיני.** ארזתי מן הציור שזה: **פעם אחת.** יוה"כ היה: **צינורא.** רוק: **לא ראו קורוס ציפי כו.** ראיתי בהש"ס ירושלמי ^ט כל כבודה צת מלך פנימה ממשצרות והב לבושה אשה לנועה ראויה ללאת ממנה כהן גדול הצטו משצרות וזה: הכי גרסינן טנו רצנן **צקומו שלא יעשה מדרה לקומץ.** והריס ממנו צקומו ולא שיעשה כלי למדת קומצו וימדוד צו קומץ מן המנחה: **אלל הכא אלל כתיב צחפניו.** ואס עשה מדרה מחזקת חפינתו מלא חפניו והביא קרינן ציה: **יליף מלא.** דכתיב קרא אחריוהו וקמץ משם מלא קומצו (ויקרא ט) מה להלן צקומו יקומן ולא צמדה אף כאן צחפניו: **מאי לאו.** וכך היתה מדרתה דקמחי הכי קאמר אס צה לעשות מדרה לחפינה כן יעשה הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו: **לא הכי קאמר וכך היה חוזר וחופנה לפניו.** מערה אותה לתוך חפניו מן הכף ונותנה על הגחלים צצמחתה: **שמעת מינה כו.** ולקמן (דף מט.) צענין לה: **דילמא שאם רצה כו.** כלומר לא כך וללא היא תפשוט מינה דדחינן לך להכא ולהכא: **אי נמי.** הכי קאמר כן היתה מדרתה מלא חפניו מנומלמלן: **מבורך.** מצמצנין מכל דז ויאל: **אי צקומו.** דיייקינן יכול בראשי אכזעומו יקומץ מעט וכל כמה דמחוסר טפי מעלי ת"ל מלא:

המוצה, וקטורת] דנדב ואביחאו ועדת קרם שהקריבו במחתה הולאת שעה היסה וגם היה על המזבח החיטין ולכן היה נריך ליות שם מחתה. ואפי' בלון ששניהם שוין כגון [רדי] ישמעאל בוי. הסס נמי היה קטורת מרובה שהיה חופן ד' קבין ומחתה אלל היה כן ג' קבין, אולי כן דק. וזריתני וזרתני, לשון זריות והוא אלל מלאש ורד זירוקן, ואפי' דמיתני ליה עלה, ודלע כפי הקוטורת א). וביאל שיימשו בהבונה גרושה. כגון שארע פסול צאלח מן אלל היה או איתו שימט לשון נמקוס כ"ג שם, דהא שפיטע אלל קצתהם מדשחם היה לה. ר"א אמר קורות ביתי קלעי שיערי. בשעה שהיתה יכולה לכותם. שלא יעשה מדרה לקומץ. פירש בקומצו שלא יעשה כל למדת קומצו, ואין גחלה לרביע שמואל דקומץ [וקומץ] משמע שיש לו לקמץ חזיו ולא שיעשה מדרה לקומץ, ועוד דשיעשה ליה דחופן וחזר וחופן גבי קטורת. ואו כפיכוס הקוטרתם יש להוכיח משם יליפינן מלא מלא דקטורת (מקומץ), ועל לא ליעין מלא מלא מקומץ (ו)אין נריך לחפון כלל אלל יעשה כלי (מלא) מחוץ מלא מדרה חופניו לתה נריך ליות חופן וחזר חופה שוה אי עבודה קשה שבמקדש כדאמרינן בסמוך. אלל ורדו בין מלא חפניו בין מלא קומצו משמע ממילא שצריך לחפון ולקמץ. על כן רחא לרביע שמואל לפרש שלא יעשה מדרה לקומץ היינו שלא יתן מחתה מדרה קומצו כלי ואפי' יקומץ מלא בקמחיתו יש לו למד. ועממא דחופן וחזר וחופן משמע ליה מושד דכתיב מלא חפניו והביא מציב לפירות שמלא חפניו יש לו להביא לפני ולפנים ולל ניהו, ומה שהמרת להביא בכלי היינו משום דלא אפשר כדאמרינן לקמן, הלכך נריך לחפון בפנים ולהניחו בחופניו וצבדיק לקרא דהא דחיק ומוקי אפנשיה. ה"ר יוסף.

(א) לקמן מה: לעיל מג:
זכיס סד. [תמירי כח]:
(ב) שבת עד: פסיחה
ע"ה: (א) יעירובין ט. צ"ק
[מב]. (ד) גדרים מא:
[תאורני]. (ו) [תוספתא]
(א) נדה לא. (ו) [ז"ל]
(א) [תוספתא]
ספ"ג ע"ש. (ח) [בב"א]:
[גמון]. (ט) [לקמן מט].
(י) מנחות פ"א. (י) [גמדר]
[ז"ל מ"ד]. (יג) [גמ]
(א) [שם פ"א ה"א].
(ט) [שם פ"א ע"ב].

הגהות הב"ח

(א) גבי מחתה הא תנא ליה נטל כו: (ב) שם הוצילו לו את הכף ריקן מלשכת: (ג) שם נשקליה לקטרת חפניו ומחתה למחתה דבחייל עזירה וליעול כי מטי להותם היכי לעביד: (ד) שם ובמשע דרבי ישמעאל צונת קמחית (ו) ממה וזו צוננת מאי מ"ג מפי רש"י משמע דלא גרס ליה: (ה) שם מאי לאו ששם לה לעשות מדרה עושה לילי ויציבת אחרת נמחק: (ו) רש"י ד"ה הבאה י"ז דכתיב ולקח מלא המחתה ובי' כ"ל ויציבת הכהן נמחק: (ז) שם ד"ה איכה דאמרי האי כו' וזכולת (רוד) מ"ומ' מ"ג כ"ל ואוכלת מעשה של קדרה וערסן: (ח) שם ד"ה ואיכא דאמרי כ"ל: (ט) שם שקלטה אמי חוזר גבר ועלה לגג:

הגהות מהר"ב

רשבורא
א"ר רש"י ד"ה הבאה אחת ובי' ולקח כ"כ. מלת מלך הכהן נמחק ע"י ש"י:

תוס' ישינם

הכא מחתה דקטורת, הקשה ה"ר אלמלך דהא משמע שהיו מקטיבין הקטורת בתוך המחתה וכן משמע מני צבאל דכתיב (רצה גמדר טו, ו) [ז"ל] קחו אש מחמתו ותנו בתן אש ושמו עליון קטרת, וכן בני גד וישראל, ואילו בקטר תמיד ששע ששיו עשין אהו ע"ג מונח הפנימי, דהא תנא (תמירי לג, א) מי שנה למחתה צבאל את הגחלים על המזבח הפנימי ודחין צבלי המחתה, ואמרינן גבי ששה חזוין הכהנים הנמניסין את הקטורת בפנים והמחתה צבאל אלה היה שם שרף, ועוד מדע שהיה נריך מונח הפנימי. ואומר רבינו כי של יוה"כ ודליה היה שרף בתוך המחתה מלאה תגלי אש כי אלל מונח לפני ולפנים כי אס חרון יש אן שמה צצית שר, אלל על כל יום ויום ודלי שרף על המזבח, וקטורת] דנדב ואביחאו ועדת קרם שהקריבו במחתה הולאת שעה היסה וגם היה על המזבח החיטין ולכן היה נריך ליות שם מחתה. ואפי' בלון ששניהם שוין כגון [רדי] ישמעאל בוי. הסס נמי היה קטורת מרובה שהיה חופן ד' קבין ומחתה אלל היה כן ג' קבין, אולי כן דק. וזריתני וזרתני, לשון זריות והוא אלל מלאש ורד זירוקן, ואפי' דמיתני ליה עלה, ודלע כפי הקוטורת א). וביאל שיימשו בהבונה גרושה. כגון שארע פסול צאלח מן אלל היה או איתו שימט לשון נמקוס כ"ג שם, דהא שפיטע אלל קצתהם מדשחם היה לה. ר"א אמר קורות ביתי קלעי שיערי. בשעה שהיתה יכולה לכותם. שלא יעשה מדרה לקומץ. פירש בקומצו שלא יעשה כל למדת קומצו, ואין גחלה לרביע שמואל דקומץ [וקומץ] משמע שיש לו לקמץ חזיו ולא שיעשה מדרה לקומץ, ועוד דשיעשה ליה דחופן וחזר וחופן גבי קטורת. ואו כפיכוס הקוטרתם יש להוכיח משם יליפינן מלא מלא דקטורת (מקומץ), ועל לא ליעין מלא מלא מקומץ (ו)אין נריך לחפון כלל אלל יעשה כלי (מלא) מחוץ מלא מדרה חופניו לתה נריך ליות חופן וחזר חופה שוה אי עבודה קשה שבמקדש כדאמרינן בסמוך. אלל ורדו בין מלא חפניו בין מלא קומצו משמע ממילא שצריך לחפון ולקמץ. על כן רחא לרביע שמואל לפרש שלא יעשה מדרה לקומץ היינו שלא יתן מחתה מדרה קומצו כלי ואפי' יקומץ מלא בקמחיתו יש לו למד. ועממא דחופן וחזר וחופן משמע ליה מושד דכתיב מלא חפניו והביא מציב לפירות שמלא חפניו יש לו להביא לפני ולפנים ולל ניהו, ומה שהמרת להביא בכלי היינו משום דלא אפשר כדאמרינן לקמן, הלכך נריך לחפון בפנים ולהניחו בחופניו וצבדיק לקרא דהא דחיק ומוקי אפנשיה. ה"ר יוסף.